

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

Püspöki helynökünk jubileuma.

Huszonöt éve annak, hogy Roskoványi püspök védő pajzsul állította maga mellé méltóságodat, hogy a feléje repülő sok nyilat fölfogja. Így szólt a többi között Czeizel Gábor apát-kanonok, midőn csütörtökön, Mindenszentek napján, a helybeli papság nevében üdvözölte Venczell Ferenc praelatust és püspöki helynök urat, e minőségében eltöltött 25 éve jubileumán.

Változnak az idők és változnak velők az emberek is. Más idők jártak 1875-ben a nyitrai egyházmegyében, mint ma; oly idők, midőn magát a sz. életű Roskoványi püspököt is nemcsak egyes papjai nemzetiségi velleitásaiért tették felelőssé, de már arról is volt szó, hogy lemondadják a püspökségről. Simor primás közbelépett, magához hívatta Roskoványit és szavára, oldalkanonokját, Venczell Ferenc urat tette helynökévé Roskoványi, a gazdaságba pedig Boróczy Lászlót adta a primás a püspököknek jószágkormányzóul és vége lett akkor a sok bajnak.

A kinevezett új helynök rendkívül megnyerő modora, tapintata és kipusztíthatatlan kötelesség-érzete csakhamar jobb időket idézett elő; úgy hogy rövidre rá Roskoványi püspököt maga Trefort is kezdte magasztalni és Venczell Ferenc ó

méltósága ott dolgozott szerényen Roskoványi oldala mellett, annak haláláig; majd a mai napig osztozik a megyés püspök úrral az egyházmegye kormányzásának gondjaiban.

Ép azért nem hiu ceremonia, de egy, igazán folytonos munkában eltöltött élet ünneplése volt a csütörtöki jubileum és hozzáteszem, egy oly férfúnak ünneplése, a ki, midőn emberi fölfogás szerint a fortuna istenasszonya karjain hordozta, soha el nem kapatta magát, gőgöt soha nem ismert és azonfölül hatalmával mások ártalmára soha vissza nem élt. Pedig tette volna, hisz volt idő, midőn akár mindenható hatalmat gyakorolhatott volna. De nem tette, sőt még annyit sem tett, hogy ezt a szép hatalmat, — mint nem ritkán történik — a maga javára zsákmányolta volna ki; hisz rengeteg munkájáért a mai napig csak egy rendkívüli kitüntetés jutott neki, midőn a pápai praelatusi címet kapta. Ő a magas állásában csupán az egyházat szolgálta és dolgozott.

Ezért nagy a mi tiszteletünk iránta, annál nagyobb, minél ritkább az ő kormányzó erénye hasonló körülmények között. Annál nagyobbak tekintjük őt, minél szerényebb a magas polcon és minél inkább a munkában keresi édes jutalmát. Azért nem sablonos módon, de szí-

vünk őszinteségével ismétljük a sok jó kívánatot, melyet előtte jubileuma napján kifejeztek. Isten tartsa és éltesse őt egyházmegyénk javára soká! *Maróthi.*

Vörösmarty Mihály.

December 1-én lesz száz éve, hogy Vörösmarty Mihály, a Nádasdy gróf fejemgyei nyéki gazdatisztjének és a költői hajlamú Csáty Annának fia megszületett. A magyar nemzet érzi ennek a napnak jelentőségét s ünnepre készül. Jól teszi, mert csak magát tiszteli meg azzal, ha ezen valóban nagy férfiú előtt meghódol s elevenen tartja emlékét. Ime alig kezdünk készülni a nagy ünnepre s szinte érezzük már annak az őszintén s csontig-velőig hazafias szellemnek a fuvalmát, mely Vörösmarty pusztá nevének említésére támad s odavarázsolva képzeljük magunkat a század első felébe, Vörösmarty korába, abba a főségesen szép időbe, mely a mily küzdelmes, elért eredmény tekintetében oly fényes volt nemzetünk történetében.

Az 1800-ik évet, Vörösmarty születési évét, rosszul kezdtük nagyon. És még azután is jó sokáig fölötté sötét volt nálunk a század eleje. A magyar nemzet nemzeti öntudata szunyadt; gondoskodott arról I. Ferenc mindenható bécsi minisztere, Metternich hg. Összes intézményeink még mindig a középkor avult formáiban mozogtak; gazdálkodásunk kezdetleges, műveltségünk kevés és hiányos. A nemesi rend uralkodott, de dolgozni nem tudott, írni-olvasni meg nem szeretett; a jobbágyok ezrei és ezrei pedig nyögtek a nemesi iga alatt és robotoltak kedvetlenül. A mi irodalmi

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A temetőben.

Irta: **Mittuch József.**

Szomorú maga a természet is. Ködös, borongós őszi napok. A sűrű permeteg szítálva hull az elsárgult, fonnadt lombra s néma sustorgása méla hangulatba ringatja elfáradt lelkemet.

Az őszi szél sivitva végigszáguld a letarolt tájon, megrezegteti a kiaszott kórót, melynek kísérteties zizegése éppen beleillik az őszi keretbe.

A bubos pipiskemadár levonul a kietlenné vált erdőkből a falu tájára, hol egyhangú, éles sipogása jelzi a dermedő természet lassan közeledő szomorú halálát. A hébe-korba föl-fölszálló nap-sugár is utolsó játékát űzi a fölszikkadt lombbal s családka melegével emlékébe hozza egy-egy elkésett virágnak a bájos, bűvös lepergett tavaszi napokat...

S ilyenkor... a borongós, őszi napon föl-éled az érző szívben is a megemlékezés, a szeretet virágja... a gondolat sebes szárnyon lebegve visszazár a letűnt napok édes-bús perceibe, hol egy-egy fakó, tépelt alakot talál... végigbongésszi az élet szövvényes képét s a hervadás,

a pusztulás, az enyészet ezerféle jele elringatja a fáradt gondolatot oda... messze, abba a csöndes magányba, hol sok-sok szerető, boldogtalan szív porlad a hideg hant alatt.

Halottak esteje van. A porladók ünnepe...

A falu galagonya sövényes temetője fölélénkül. Az élők látogatják a halottakat. A szomorú-fűz csüngő ágaiba belekapaszkodik a játszadozó szellő, melynek siró, zokogó panaszszava ép olyan fájdalmas, mint a tépelt, megtörött léleknek keserű jajja...

A lobogó mécsék, lángok fölesillannak a dércsipe gyepen s kísérteties fényök megvilágítják a zokogók arcát... megtörrik az aláhulló könyözön gyöngyein. Csak a fájó szív föl-fölszakadó sóhaja, a bánatos kebel kesergő panaszja szakítja meg percre, pillanatra a nesztelen csöndet...

Kimegyek magam is. Valami titkos erő úgy vonzza lelkemet... Megállok egy sötét helyen s érzem, hogy szívembe belemarkol egy sajgó fájdalom, szemembe fojtom a feltörő könnyet, mely nem egynek, de az egész életnek szól...

Egy gyászfátyolos hölgy surran be a sövénybe vágott kapun s megáll az utszéli, gondozott sir vaskerítése mellett. Mozdulatlan, mint a kőszobor; alitt, fehér arcáról lerí a kínos fájdalom... thujakoszorut tesz az örökzölddel be-

futtatott hantra s mereven nézi a magasra lobogó lángot... ajka imát rebeg, a hűséges szeretet örökszép imáját...

A megsemmisített, tönkretett élet képe vonul el szemei előtt, mintha hallaná a lent nyugovónak siralmas panaszát, mintha érezné megmerevedett karjának jéghideg érintését... Fölrezen háborgó szíve, mely csak ő érte élt, ő érte dobogott s most napról-napra haldoklik; tépi, marcangolja a kegyetlen élet korán beköszöntött ősze, viharja...

*

Nem régen volt, valamikor szeptember elején. Ott ültek egymás mellett a ház eresze alatt. Holdvilágos csöndes est volt. A nyíló virágok kelyhéből kilopkodta az est lehe a bódító illatot s oda vitte hozzájuk az összehevenyészett padra, hűvösök szárnyával megérintette, hűsítette lázas arcukat. Főnt a sárfészekben kiköltött pelyhes fecskéfiak csevegtek, csicseregtek az élet bájjairól, szerelmes szóval megédesítették első szendergesőket...

Kikelet, tavasz nyílt a szívekben... Merengve, szótlannul nézték a hulló csillagot, csak dobogó szívök mesélt némán a jövő boldogságról. A leány lehajtott lázas, szőszke fejét az ifjú vállára s édesen álmolta a boldogság álmait...

élet azelőtt megindult, a Martinovics-fele összeesküvés után azt is beköbörte a censura. Kazinczy, a vezér-író, börtönben; országgyűlést 1811—25-ig nem tartanak; a francia háborúktól kimerült nemzetre az önkényuralom igája nehezedett.

Az ország helyzete reménytelen. Csak néhány író és költő volt ébren és remélt. Kármán a csakhamar megszűnt Urániájában a „Nemzet csinosodásáról” dörgött hatalmas és fölrázó sentenciákat (1794); Kisfaludy Sándor szép magyarságú Himfy dalaít szívesen kezdték olvasni (1801); majd Berzsenyi oda dörögte az elalélt magyarnak a „Romlásnak indult hajdan erős magyart” (1813); Kisfaludy Károly népies dalaival, szindarabjaival, majd „Auróraja” köré (1822) csoportosult írókkal belemarkolt a magyar társadalmi életbe, s ébresztgetni kezdte a szunyadókat.

A helyzet ezek dacára csak nem változott. Költőre volt szükség, a ki a szomorú jelennel szemben a mult dicsőségét és az ősök szabadság-szeretét hatalmas szóval állítsa a nemzet elé; s a ki egy szebb jövő felé irányítsa mindnyájok tekintetét. És férfura volt szükség, a ki gazdasági, társadalmi reformokat hirdetve, munkára, haladásra tanítsa a nemzetet.

Mindkettőt megadta a nemzetnek a gondviselés. 1825-ben jelent meg a „Zalán futása”, a honfoglalás hatalmas eposza, klasszikus mértékben, azelőtt soha nem hallott szép magyar nyelven s a tolnai Perczelektől Pestre felkerült fiatal ügyvédnek, Vörösmarty Mihálynak, a szerzőnek, neve egyszerre országos hírvé lett. És ugyanazon évben lépett a közpályára Széchenyi István gróf s mindjárt azzal lepte meg a nemzetet, hogy egy évi jövedelmét (60000 frtot) ajánlotta fel a tudományos akadémia felállítására.

Egyszerre két csillag a beborult magyar égen; egyszerre két nagy magyar állott elő a javából; az egyik lantjával, a másik röpirataival, munkájával, reformjavaslataival haladásra szólította a nemzetet. És a szunyadók fölébredtek, a bátortalanok erőre kaptak s megindult a reformkorszak, megteremtve a nagy férfiak és a nagy eszmék oly számát, mint azelőtt soha, egész történelmünk folyamán.

Vörösmarty látván hazája pusztulását, a multba tekintett vissza, hogy felidézze az ősök szellemét s azon kezdte nagy eposzát: Régi dicsőségünk hol kérel az éji homályban? S a tespedő magyar önkénytelenül is őseire gondolt s kellett-e több, hogy ezek emlékénel elszégyenülve, egész valójában érezze a maga hitvány állapotát és lelkesedésre gyulladjon? A költemény egy nagy diadal

értékével hatott, a jég meg volt törve, mozogni, ébredni kezdett az egész nemzet.

Majd éneket készít számára (1837), a halhatatlan Szózatot, mely a szívig, a velőig hatott s a tettekkel megteremtendő szebb jövő képét állította a nemzet elé:

Hazádnak rendületlenül
Légy hive, oh magyar;

Az nem lehet, hogy ész, erő
És oly szent akarat
Hiába sorvadozzanak
Egy átoksúly alatt.
Még jöni kell, még jöni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százczrek ajakán!

És ezen első nyilvános fellépésétől egész haláláig (1855), a Zalán futásától a hattudaláig, a Kemény Zsigmond báró Pesti Naplójában megjelent Vén cigányig, melyben szíve keservében, a Bach-korszak nyomása alatt, látnokká válik s hirdeti: Lesz még egyszer ünnep a világon! — Vörösmarty a maga költészetében folyton a hazaszeretetet hirdeti.

Folyton a mult felé fordul s a jövőbe néz; ott lelkesít, emitt tette hevit; Garayval szólva: az ősi fényét gyujt uj szövétneket, hogy jobb sorsra vezesse nemzetét. A Cserhalomban, Egerben ezt a dicső multat mutogatja; majd hogy a széthuzásra vezető vad szenvedélyektől óvjon, megírja gyönyörű alkotását, legjobb epikai darabját, a „Két szomszédvárat”. Multból veszi drámáinak is a tárgyát s megírja Várnászat, a Marótbánt, Az áldozatot; majd ismét a jelent szemlélve a nőkhöz fordul s megírja Az elhagyott anyát, Az uri hölgyhöz című költeményeit, hogy minden magyar nőt egy-egy lelkes munkássá tegye a nemzeti ügynek. Sőt még a borozók közé is elviszi a haza gondolatát s a gyönyörű Fóti dalt énekel-teti velök.

Nyolc kötetre terjedő művei mind ilyenek; csupa tiszta, nemes és hazafias gondolat; semmi selejtes, semmi alacsony nincs bennök, magasztos minden alkotása és felemelő. Mennyi báj, mily tisztult érzelem szól a máig is énekelt Kis leány bajából, vagy jellemzés tekintetében mily remek a Szép Ilonkája vagy A szegény asszony könyve, melyben jószívű édes anyjának, a szegények gyámolítójának állit emléket? Vagy mily tanulságosan komoly a Merengőhöz szóló költeménye (1843), melyet szegény költő letére menyasszonya, a komáromi Csajághy Laura, Bajza sógornéja számára irt nászajándékol?

Igen-igen minden magyar ünnepelje a költő-

Az ifju érezte a szívébe özönlő lángot, ellent nem állhatott a csábos lénynek, izzó ajkával megérintette a leány homlokát.

— Látod édesem, ilyen a szív! Azt hittem, gondoltam, nincs az a férfi, ki elkábítsa, magának mondhatta lelkemet. Viaskodtam... magamba fojtottam az ébredő szerelmet, de szavad, tekinteted, egész lényed megigézett, gyöngévé tett... Elárultam bensőm világát egy vigyázatlan percben s te észrevetted azt. Hát minek tagadjam? látod te, látja az egész világ! És most idehajtvá fejemet a te válladra, úgy érzem, hogy megőrülnek, ha nélkülöd kellene végigbolyongnom az élet tekervényes utait. Ha vajjon szeretsz-e úgy te is édesem...?

— Lehoznám lelkem az ég ragyogó csillag-ezreit birhatásodért... Nincs az a hatalom, mely elszakítson tőled... Itt a szabad ég alatt esküszöm neked: tied vagyok! Találhattam, élvezhettem volna az élet gyönyöreit, de előttem lebegett mindig egy csábos eszmény... szakadtam, törttem-martam magam annak elnyeréseért; hajszoltam, üztem boldogságomat, míg téged, való eszményemet, a világ legaranyosabb teremtményét meg nem találalak. Hűségem záloga adott szavam, ha ez álnok, akkor ravasz, nyomorult az egész világ s mint esküszegő más sorsot nem

érdemlek, mint hogy rám szakadjon a csillag-himes ég s összezuzza, pozdorjává tépje hamis, gonosz szívemet...

— Köszönöm... köszönöm... Többet nem tudok szólni, hiszen megérted te szívem dobogását is. A két ajk találkoztott, hosszan... édesen... A kerti fák lombjával enyelgő fuvallat tovább szötte a megkezdett mesét. Suttogott, játszott a rezgő levéllel s édesbús andalító hangon metélte a boldogság régi, de mindig új, örökszép regéit... csak a fecskéfiak halk csicsérgése vegyült az ünnepi csöndbe.

A göncölszeker rudja is nagyot fordult már a tiszta égen s még mindig ott ültek közel egymáshoz. Bájjal, örömmel teli volt a szív, nem tudtak válni egymástól...

— Soha... soha ilyen est — suttogták az ifju ajkai. — Sohasem hittem volna, hogy ily végtelen boldogságnak részese leszek. Itt az oldaladon, hallgatva szíved verését érzem, hogy elek... sejtem, hogy csábos, gyönyörű az élet s mégis... mégis valami rossz sejtetem nyomja a szívemet, hogy kölesönös boldogságunknak hamar vége szakad. Nem tudom, de kísértésként fölfölbukkan lelkemben a vélt rettegés s nem tudom elnyomni kizöld képeit. Oh nyujtsd édesem selymes ajkaid, hadd élvezzem mámorító mézet, hadd

király születésének százados évfordulóját, mert nemesak költői nyelvünk, de az uj Magyarország megalkotóinak egyike ő. Nagy, a legnagyobbak közül való!

Szobrot neki, szépet, hatalmasat, hogy a mai kozmopolita szellemű idő az ő alakjának látásától ismét megneemesüljön s térjen közénk vissza az a tiszta, önzetlen hazaszeretet, melynek Vörösmarty oly lánglelkű hirdetője vala. Hadd érezze ismét szívünk s bizonyítsa minden tettünk, mint a század elei nagyoké, hogy hazánkon kívül nincsen számunkra hely; áldjon vagy verjen sors keze, itt élünk és halnunk kell!

Dudek János dr.

Levelezés.

A népek városából.

Róma, 1900. okt. 20.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Urbs Roma, domina mundi, civitas populorum. Róma a világ úrnője, a népek városa. E szavakkal vezet be a római császárok korának hírneves történet írója, Suetonius azt a gyönyörű szép rajzot, melylyel Augusztus császár uralkodását ecsetelte, a nagy korszak nagy tetteihez méltó tollal.

A régi Róma nagysága, császárainak dicsősége, népének gazdagsága és hatalma elbűvölte az író lelkét, szívébe lelkesedést öntött, képzeletét megragadta, akaratának erőt adott arra az elhatározásra, hogy a császárok életéről irt nagy munkájában gondosan összegyűjtsön és összhangzatos egészszé egybefűzzön minden adatot, melylyel hazájának fényes multját és jelenét az utókor számára megörökíthette.

De a régi Róma aranykora letűnt. A nagy világbirodalom széthullott a népvándorlás alatt beözönlő népek csapásaitól, a Cézárak hatalmas trónja megdőlt, s a népek városa száguldó barbár csordák martaleka lett, falai közé az eltűnt dicsőség helyébe meg örökös dőghalál és a pusztulás gonosz szelleme költözöködött be.

Több százados szenvedés után a kereszt ereje végre diadalmaskodott a pogányság maradványain, a barbár népek erkölcein, a keletromai császárok önkényén: s a népek városa a pápák uralma alatt újra nagy lett, fényes és gazdag, újra megnépesedett és gyülekező helye lett három világrész nemzetének, melyek itt ismét megjelentek, hogy mint győzők, vagy mint legyőzöttek, a kik meghajoltak a kereszt szelíd uralma alatt,

szívjam ki azt az anyagi, jó lelketet s megörüljek a boldog érzettől.

— Jól mondja a nóta: „Vak vagy óh szerelem, hályog van szemeden...” miért engem, épen engem szeretsz? Nem vagyok szépség, hogy elkábítsalak. Egyszerű, csunya lány vagyok s mégis engem tartasz méltónak szerelmedre? Lángoló lelkemet, hűséges szívemet fogadd örök zálogul... Elhalt a csicsérgés... el a háborgó szív szava... elváltak boldogan, hogy többé soha... de sohasem találkozzanak itt e földi életben...

Rá következő nap hangverseny volt a közeli városban. Ott volt a vidék színe-java. Az arany ifjuság egy külön szobában töltötte az öreg estét. Hahota, kacaj, jókedv, pohárcsengés járta a helyet, mindenik örült a mosolygó életnek, csak a mi ifjunk szótlanul meghúzódott egy magányos helyre. Gondolata kóborolt messze... messze, a tegnapi helyen. Lelke előtt fölleve nedett a felejthetetlen esti kép s úgy érezte, hogy csak ott... az ő oldalán találja föl minden örömet... Egy mosolya többet ér, mint az egész dárídó... azért lelke csak ott mulat, ott zsong az aranyos lény körül.

Soká figyelte őt egy régi barátja, szeme csillogott a bor tüzetől, közelébe furakodott.

hűséggel hódoljanak Krisztus földi helytartójának trónja előtt,

A történelem századai azután változó sors-sal zajlottak le az örök város felett. Egészben véve a pápák uralma boldogító és áldásos volt. Igaz szenvedésektől nem maradt ment a város ezen uralom alatt sem, de hát paradicsomi boldogság ezen a világon, a mint az egyes embernek egy a népeknek sem juthat osztályrészlül. Fény és árny, jólét és nyomor, dicsőség és hanyatlás úgy váltakoznak a földi élet sorsában, mint a tájképek a határokat és országokat átszelő utak mentében.

Mégis az ős Rómának a pápák uralkodása alatt hasonlíthatatlanul több dicsőséges és boldog, mint inséges napja volt. A történelem feljegyezte a középkori pápák tetteit, a civilizáció szolgáltatásban szerzett halhatatlan érdemeiket, feljegyezte az újkori mecénás-pápák fejedelmi áldozatait, melyeket a művészet és a tudomány érdekében meghoztak, feljegyezte végre a legújabbkori pápák küzdelmeit, melyekkel a vallás szabadságáért annyi dicsőséggel végig harcoltak.

A tünő század három utolsó évtizedének az írói egészen új feladat előtt fognak állani. Meg fog kelleni rajzolniok Rómának képét, a milyen az, a mióta a pápát világi fejedelemségétől, Rómától és az egykori pápai államtól megfosztották.

A Gondviselés páratlanul álló intézkedése az, hogy éppen ezen korszak íróinak a feladata lesz a leghálásabb. Le fogják írhatni azt a hódolatot, melylyel a birtokától megfosztott pápának egy ilyen anyagi korbán, a népmilliók adóznak; azokat a diadalokat, melyeket Krisztus földi helytartója csupán erkölcsi fegyverekkel arat az egyház szabadságát nyirbáló fejedelmek és államférfiak felett. De mindez kevés. A jelen kor történetírói főképen két nevezetes tényt eszelhetnek ki olyan ecseteléssel, a minőre a mult századok eseményei nem nyujtanak módot.

Kiemelhetik, hogy a katolikus világnak a pápai trónhoz való ragaszkodása soha sem volt olyan nagy és benső, mint a jelen korszakban; másodsor, hogy a pápaság tekintélye, a középkor egy-két időszakát kivéve, soha sem volt olyan hatalmas és olyan általános tisztelt, mint az utóbbi évtizedekben.

Hogy erről valaki némi fogalmat alkothasson magának, meg kell fordulnia az örök városban egy ilyen alkalommal, milyen a mostani.

Már a mint az utazó Olaszország határához érkezik, nagy falragaszok figyelmeztetik őt, hogy a nap melyik orájában, hány külön-vonat robbog be a pályaudvarra, mely irányból, hány érkezik

meg másnap és a következő napokon, Maguk a rendes vonatok pedig szokatlanul hosszúk és a zsúfolásig meg vannak tömve utasokkal. A jegyváltásnál az ember egyebet nem hall, csak ezt az egy szót: Róma. Az a sok külön-vonat és azok a hosszú rendes vonatok: mind az örök városba repülnek.

A táj iránt útközben alig érdeklődnek az utazók, pedig helyenkint gyönyörű szép az, de most már a kíváncsiságot semmi sem ingerli, csak az a sokszor említett Róma. Az emberek, különösen az együvé tartozók tervezgetnek, napirenden törlik a fejüket, tudakozódnak, mohón olvasák a friss ujságokat. Rendesen nyugodtak, bár türelmetlenek.

Végre befordul a vonat a római pályaudvarra. A kiállott uti fáradságot egy szempillantás alatt elfelejtik a zarándokok. Mindenki felszökik a helyéről, nagy gyorsan rendezgeti a holmiját, lármázik és cihelődik. A kiszállás mindazonáltal szép rendben megy végbe, nem lökdösik egymást az emberek, nem előzködnek, mert azzal az idegen legfeljebb azt éri el, hogy későbbben jut a céljához.

Alig hagyják el a pályaudvar előtt álló omnibuszok, melyek rengeteg számmal vonultak ki, és a végtelen sorban haladó bérkocsik az állomást, feltűnik az utcák roppant tarka képe, minőt egy világvárosban sem lehet látni. Száz különböző nyelven beszélő, a művelt világ minden nemzeti és népviseletét visszatükröző csoportok jönnek-mennek, fel-alá kelnek, vezetőjük körül tömörülnek, vásárolnak, énekelnek, imádkoznak, körmenetben haladnak.

Az előkelőbb utcákban egy sereg új vendéglő és kávéház nyílt, melyeket kizárólag erre az alkalomra rendeztek be, boltok, áruzsarnokok keletkeztek szebbnél-szebb kirakatokkal, melyeknek sokféleségében alig győz gyönyörködni a szemünk. A szűkebb és a szegény nép által lakott utcákban pedig a sátrak légiója áll. Jó kedvvel lármázó — a mi a taliánál annyit jelent, hogy nevető arccal lármázik, de azért mégis torkaszakadtából — árusítók kínálják itt cikkeiket a cigányok behizelgő ajánlását felülmúló beszéddel. Ezekben az utcákban nem tanácsos sokáig időznie annak, a ki hallási szervének az épsége iránt némi becsüléssel viseltetik.

Ugyanez az élénkség ismétlődik, bár más alakban, a templomokban. A tágas bazilikák csarnokaiban egész nap zúg az ezer és ezer látogató énekének és imájának moraja. Itt németek imádkozzák a rózsafüzért példás áhitattal, spanyolok misét hallgatnak, magyarok predikációt egyszerre

három nyelven: magyarul, svábul és bunyevácúl. A kaloccai érsek hívei ezek, kik mintegy 750-en jöttek el főpásztoruk vezetésével. Ott olaszok a loretoi litániát éneklék, angolok lélekemelő himnuszokat, lengyelek térdre borulva az örökké szép népekeiket zengik, a franciáknak őt Cicerone a templom nevezetességeit magyarázza, s így tovább.

S ez az egész, leírhatatlanul mozgalmas élet egy sark körül forog, annak a sok millió szívnek, mely itt ebben az évben feldobog, egy gyújtópontja van, s ez a pápa. Az általa engedélyezett búcsúban részesülni, őt látni, az ő áldását elvenni: ez annak a rengeteg népnek egyetlen kívánsága, egyetlen vágya.

És az a kilencven éves aggastyán leereszkedő jóssággal, nagy hivatásának tudatában páratlan kötelességérzettel igyekszik eleget tenni a trónjához érkező nemzetek óhajításainak. Most már több mint egy hónap óta újra minden nap fogad zarándokokat, egyenkint vagy tömegesen, a körülményekhez képest. Folyó hó 17-én az angolokat, 18-án a tiroliakat fogadta, 20-ára pedig ünnepélyes, nagy fogadtatásban részesített harminchatezer zarándokot, ezek között a magyarokat is.

A fogadtatás a Péter-templomban ment végbe s délelőtt 1/2 12 órára volt kitűzve. De már 9 óra tájban a templom előtti óriási téren sűrűn feketélt a bazilikába siető zarándokok tömege. Mi magyarok vezetünk, a kaloccai érsek körül csoportosultunk, a ki rendjeivel disztit, teljes főpapi ornátusban jelent meg, s mindenütt megkülönböztetett tiszteletben részesült.

Úgy 1/2 11 óra tájban foglaltuk el a templomban kijelölt helyünket. A pápának és a biboros államtitkárnak irántunk való szives hajlandóságából, helyünk a lehető legkitűnőbb volt. A főoltártól jobbra, annak közvetlen közelében voltak az ülőhelyeink, úgy hogy a fogadtatás alatt szemtől szembe találtuk magunkat a pápával.

Sokáig tartott, a míg a nyüzsgő emberáradat elhelyezkedett, a rendezők — pedig voltak vagy hatvanan — beleizzadtak a nehéz munkába. A rendet a svájci gárda és a pápai csendőrök tartották fenn. Már jóval elmúlt a kitűzött idő, de a rendezkedés még mindig nem ért véget. A míg ez tartott, az egyes csoportok, melyek már korábban elhelyezkedtek, egyházi énekeket énekeltek. Legelőször az olaszok adtak életjelt magukról. Lágy dallamú énekeket áhítatva csendben hallgatta az óriási publikum. Azután felharsant a németek Te Deuma, a melylyel inpozáns hatást érték el. Majd a spanyolok gyors ütemű éneke

— Pajtás, mi bajod? Akárcsak a kifacsart citrom, olyan savanyu képet vágasz!

— Nincs kedvem mulatni.

— Látom! Úgy látszik az a rongy leány megbabonázott.

— Kiről mondd e szavakat?

— Kiről no? Hát arról, a kivel tegnap oly boldog pásztorórákat töltöttél.

— Sándor vond vissza szavadat, mert véres gondolat tolul agyamba. Egy védtelen leányt kötelességem megvédeni. Úgy látszik, hogy a bor beszél belőled.

— Mondtam s szavamnak embere vagyok.

— Ez utolsó szavad?

— Igen!

— A holnap vizionlátásra!

Nem bucsuzott senkitől, szó nélkül hagyta el a társaságot.

Hazaérve megírta a következő levelet:

„Édesem! Boldog vagyok, hogy nevedet, tisztességedet én védelmezhetem. Holnap vagy boszut állottam a nyomorulton, vagy szerelmemnek áldozatává leszek. Gondolatban keblemre öllelek s még egyszer hűséget esküszöm neked!”

S szegény ő lett az áldozat!

A gyilkos golyó szétronsolta szerető, jó szívét...

Ott a fenyves tisztásán sóhajtott utolsót... csak a fák sudarába kapaszkodott szél sirt... zokogott iszonyatos, kegyetlen végzetén...

Szomoru halotti menet volt az, szomoru temetés... A meggondolatlan perc behatása alatt, meghódolt az esztelen szokásnak, hogy önhalálával tönkre tegyen, megsemmisítsen egy másik reményteljes életet is...

Sajgó, szivemetsző tetemrehívás volt az, midőn a leány megjelent elhidegült teteme mellett...

Márványszobor... mely a fájdalomtól érzéketlenül megállt a szemfedővel letakart halott előtt... Ott látta maga előtt a szerelem áldozatát, s ha ekkor... e szivethasogató percben meg nem örült, akkor soha... soha többé...

Hallottak estéje van. A márvány hölgy ott áll újra... sok... sok év után a benőtt hant fölött... Remegő kézzel nyujt lángot a feledhetlen ifju porain s hideg ajka imát... szivből szakadt imát rebeg lelke üdvéért...

A temetőn végig surranó hűvös szél fölbogtatja a sercegő mécses halovány, rezgő lángját, melynek mozgó-tünő árnya föleleveníti sajgó lelkében a tünő élet mozgó képeit...

A gondtalan ifjukor... az ébredő szerelem... a földi boldogság edene... egy golyó...

a halál... és itt előtte a sir! Ezek határpontok az ő életében!

Akkor, midőn megnyílt szive előtt a földi boldogság, midőn azt hitte, hogy örökké tart a földi szerelem összeomlottak, romba dőltek összes reményei, összes vágyai s azoknak romjain csirázni kezdett a lassu, lelki haldoklás...

Megjelent most is a sötét hant fölött, melyben élete, mindene zárva van, hogy keserves zokogása nyugtot, enyhet nyujtson tépet lelkének... annak a léleknek, mely hű maradt első szerelméhez, s mely nem tudja felejtetni a szerencsétlen ifjut...

Sokszor jelenik meg véres árnya lelki szemei előtt... lelke mindannyiszor fölremeg... újra és újra érzi a régi, hű szerelem föllobbanását, fakó foszlányait...

S itt a falusi temető megszentelt helyén... közel ahhoz a szerető, porladó szívhez, akárcsak hallaná a lent nyugovónak néma, halk fohását, mely ott is, a hant alatt is a soha nem muló szerelemről szól...

A gyertyák kialusznak... utolsót pislog a kis mécs lángja... csönd borul a halottak birodalmára... csak a sajgó szív, a megtépett lélek él tovább, hogy önéletében, tépelődésében találja a halált!

következett, a merengő gondolat és a tüzes képzelt csodás keveréke, olyan szin pompás, olyan ábrándos és édes, mint maga az élet Andalúzia virányain.

No és hogy a magyarok se maradjanak el, dicséretes igyekezettel megeresztettek ők is egy szerény egyházi dalt. Szerénynek mondom, mert kissé félénken adták elő, bátortalanul. Pedig maga a dal igen szép volt és szabatosan ment. Nem vallottunk vele szégyent, s úgy vettem észre, hogy szívesen hallgatták.

Tizenkettő felé járt már az idő, midőn egyszerre nagy mozgás keletkezett, melyet tombolva felzúgó, egy hangorkánba olvadó Evviva követett. A pápát hozták magas biborvörös hordozó székén. Lobogó fehér kendők erdeje és a bazilika kupolája alatt ezerszeresen megtört üdvkialtásoknak morajló rivalgása köszöntötte a szent atyát, a ki felemelt jobbával mindenfelé áldást osztott.

Alakja ülő helyzetben összekuporodott, arca fehér, mint a carrarai márvány, galambbősz ritka haja hosszú szalokban takarja szabályos alkatú fejét. Az egész ember inkább egy árnyhoz hasonlít, testi megjelenése kísértetiesen gyenge, csaknem lehetetlen. De szeméből a lángszellem tüze szikrázó fényvel világít, ez kölcsönöz alakjának kifejezhetetlen méltóságot, kinézésének életteljeséget ad. Szelid arcvonásain a szentség glóriája ömlik el, mely az emberekben személye iránt mélyen megindító tiszteletet kelt.

A hordozó széket a főltár előtt, e felé oldalvást fordítva tették le, s a mint ez megtörtént, a kirendelt karénekesek a loretói litániát énekeltek, melynek fohászaira az egész közönség karban felelt. Ennek végeztével a pápa, két praelatustól támogatva, de egyébként elég könnyedén felment a főltárhoz, s innét messze hallható hangon — mely valánikor nagyon szép lehetett — a szokásos főpapi áldást intonálta. A hármaskeresztjelet gyorsan csinálta meg, de azután hátulról mind a két kezével az oltárra támaszkodott, s fejedelmi tartású fejével néhány másodpercig mozdulatlanul állt helyén, végig járva tekintetét az oltár előtt térdeplő főpapokon. Ebben a helyzetben felséges jelenség volt.

Az áldás után a jelenvolt püspököket becsátotta maga elé, a mi vagy egy negyedórát vett igénybe. A sella gestatoriát ismét felemelték, s a templom másik oldalán visszavitték a világegyház fejedelmét, a kinek látásáért és áldásáért annyi ezer és ezer ember kész volt országokat és tengereket átszelni.

A nagy benyomásoktól egészen terhes lélekkel hagytuk el a templomot. A Péter-térről még egyszer visszatekintettünk s látva a rajzó ember-sokaságot, az ókor írójával ismételtgettük: Róma a világ úrnője, a népek városa. *Adieu.*

Ujdonságok.

Tisztelgés a nyitrai nagyprépost-nál. Vencell Ferenc pápai praelatus ömlőgánál püspök-helynökké való kinevezetésének 25 éves évfordulója alkalmából nov. 1-én tisztelgett a központi egyházmegyei papság, köztük a piarista és sz. ferencrendi tagok. A papság üdvözlét Czeizel Gábor apátkanonok úr tolmácsolta. Impozáns volt a nyitrai kath. kör küldött-ége mintegy ötven taggal köztük csak 3—4 egyházi. Ez utóbbi jókívánatait Vagner József, kanonok elnök úr tolmácsolta. A jubilans mélyen elérzékenyülve válaszolt mindkét üdvözlésre s ajánlotta magát úgy a papság, mint a kör tagjának további szeretetébe.

Ünnep a nyitrai kath. körben. A nyitrai kath. körben e hó 4-én délelőtt 11 órakor mint Bende Imre püspök úr ömlőtsága nevenapjának vizitációján leplezik le a püspök úr mint a kör vednökének és Vagner József kanonok úr, mint a kör elnökének életnagyságú arcképeit, melyeket a kör tagjai festettek meg közadakozás útján. Az ünnepi leplezés nagyszabásúnak ígérkezik, s a mint halljuk, az e célra összehívott rendkívüli közgyűlésen a püspök úr is meg fog jelenni.

Novemberi csillaghullás a nyitrai honvédségnél. A 14. nyitrai honvéd-gyalogezrednél

következő előléptetés történt: Első osztályú százados lett Inczedy Gyula, II. osztályú századosokká Albecker Mátvás és Artner Kálmán; főhadnagyokká Orphanides Gusztáv, Farkas Ferenc és Parnitzky Jenő; hadnagyokká Szilágyi István és Nagy Pál lettek előléptetve. A tartalékokban: Bors János I. osztályú századosa és Unzeitik Gyula hadnagyává; továbbá még főhadnagy kezeltetésre Bloch Lipót lett kinevezve. — Szerdán este az erdei tisztikara társas vacsorát rendezett tiszteletükre.

Eljegyzés. Grammling Kornél, lapunk volt munkatársa, bae-topolyai járásbirósági aljegyző jegyet váltott Jankovics Jankával Szabadkán. — Szénásy Béla az érsekújvári takarékpénztár tiszviselője eljegyezte Blahó Ilonát Érsekújvárott. — Steffek Béla, osztr. államasutnál Bécsben alkalmazott villanyserelő, eljegyezte Pozspis Irént, Pozspis János és neje Karsay Júlia leányát Nyitrán.

Közgyűlés. A nyitrai főgimnázium „Szt. Ágoston” egylete október hó 28-án tartotta dr. Bobok József apátkanonok elnöke alatt rendes évi közgyűlést. Az igazgató évi jelentéséből kivesszük, hogy a mult iskolaévben 238 tanuló, vagyis a gimnáziumi ifjuság 52%-a használt az egylet részéről tankönyveket, mintegy 3600 korona értékben. Az egylet vagyona 27,668 korona 30 fillért tesz ki, ehez járul még 5000 korona értékű tankönyvkészlet. A mult évben befolyt 2128 hor. 21 fillér, melyből 1068 kor. tökestitve lett, behajthatlanul vált tagdíjak címén 120 kor. leiratott. Az egyletnek 81 alapító és 118 rendes tagja van, ezekhez járul még a legújabbban alapító tagokul Eperjessy Sándor 100 koronával, dr. Dudek János és Kutvaszer István 60—60 koronával, rendes tagokul beléptek 53-an. Nagyobb adományban részesült az egylet Durdik Alajos kanonok hagyatékából 400 kor. és Simkó Antal kanonok 600 kor. adománya. A rendes tagok nagy része — írja tudósítónk — csak azért iratkozik be az egyletbe tagnak, mert fiai a gimnáziumba járnak, hogy a 4 kor. tagilleték ellenében fiai legalább is 30 kor. értékű könyvekben részesüljenek, a mint az ifjak a gimnáziumot elhagyják, a szülők is kilépnek a tagok sorából. — A szülőkre igen nagy teher a könyvvásárlás, mert alig van év, hogy egyik vagy másik tankönyv nem változik, sőt vannak olyan tankönyvek is, melyek évenként új, javított, bővített és átdolgozott kiadásban jelennek meg, ami az előbbi kiadást hasznavehetetlenné teszi. A tanügyi kormány az egész tanrendet alapjából kiforgatta, úgy hogy 30 év alatt egészen más tankönyvek jönnek használatba, mint jelenleg. Ez az egylet tankönyvkészletének 70% kicserélését fogja maga után vonni, ami az egyletbe nagy beruházási költségbe fog kerülni. — Az évi zárszámadás helyeslőleg tudomásul vétetett s erről a felmentvény a számadó Huszár Istvánnak megadatott. A jövő évi költségvetésbe felvétellett 1250 korona. Hogy a kilátásba helyezett nagyobb mérvű könyvvásárlás az egylet pénztárát ne nagyon érintse, Horváth József indítványozza, hogy gyűjtés rendeztesse a városban, kéressék fel a püspök (A püspök, a püspök és mindig csak a püspök! Szerk.) hozzájárulásra, ő maga mint városi képviselői minőségében szintén a városi képviselőtestületi ülésben ajánlatot fog tenni. Kutvaszer István nem tartja célszerűnek a város intelligenciájának újabb kiszípolozását, mert Nyitrán temérdek egylet van, mely mint egy extra adó terheli a polgárságot. Az egyletnek van 27,000 korona vagyona, évi jövedelmét sem költi el, az egylet nem bankintézet, mely dividendákra dolgozik, hanem vegyen a tőkéből annyit, a mennyi kell a könyvek beszerzésére az a 2000 korona nem teszi tönkre az egyletet, 1—2 év alatt ki leszzen pótolva. — Fesztoráczy Gyula nem találja helyesnek, hogy az egylet olyan tanulókat is segélyez, kik 200—500 koronányi ösztöndíjat élveznek; továbbá hivatkozik az alapszabályok 2. § árá, mely világosan azt rendel, hogy csak is *róm. kath. tanulók* részesülhetnek az egylet segélyében. Ha tehát mások segélyeztetnek, az csak a szegény kath. tanulók rovására történhetik, és pedig a pénz 99% kath. vallású adományozóktól folyt be. Felhossa még, hogy a kisebb papnevelde növendékeit az egylet ne részesítse tankönyvekben. Horvát Sándor igazgató az első kérdésre azt feleli, hogy vannak apák, kik jó állásban vannak, némi vagyonuk is van, de 4—6 gyermekkel bírnak, és így csaknem egész jövedelmüket gyermekek nevelésére fordítják. A mi a másik felszólalást illeti, kiemeli az igazgató, hogy a könyvkiosztásnál mindig első-sorban a kath. fiúk vétetnek tekintetbe, ha könyvek feumaradnak, akkor a többi vallásbeliek részesülnek. Hogy pedig a kispapok könyvekkel

láttnak el az egylet részéről, ebben az igazgató csak helyes eljárást lát, mert azon alap nem olyan nagy, mint a miónek gondolják az emberek. A kispapok ellátásán kívül a felső gimnázium tanárai is fizettetnek belőle, s így nem marad a kamatokból semmi, de kapnak a növendékpapok könyveket már azért is, mert Roskoványi és Bende püspökök, a káptalan tagjai és a számos papi körökből eredő egyleti tagok sokkal nagyobb öszszeggel járultak az egylet vagyonához, mint mások. Következett az igazgató választmányának választása, mely újra megválasztott.

Ujoncok esküje. November hó 1-én reggeli órakor honvéd házi ezredünk itt állomásozó két zászlóalja teljes díszben tábortábori jelvényekkel és zászlóval Pólya Károly alezredes és a helybeli mentelep legénysége, hasonlókép díszben Held Ede százados vezénylete alatt a sátoortáborba indult, hol a kápolna előtti téren állást foglaltak a csapatok. A tábortábor mise után, melyet Pelcsárszky Ananiás szent-ferencrendi házfőnök mondott, az ujoncokhoz beszédek intézettek, magyar, német, tót és román nyelven, utánna esküt tettek le a zászlóra szintén anyanyelvükön. Az eskü után díszmenet volt, mire a csapatok bevonultak lak-tanyáikba.

A trencsényi kath. főgimnázium ifjusága ma, november hó 4-én a magyar kereszténység és királyság megalapításának 900 éves emlékére ünnepélyt rendez a főgimn. dísztermében. Programjából kiemelendő: A kereszténység hatása az emberiségre. Előadja Krasznaynszky K. tanár. A magyar katolicizmus 900 éves emlékére. Előadja Hajdu B. VII. o. t.

Halálos végű vasuti szerencsétlenség. Okt. 31-én éjjel 1/2-kor Tótmegyeren elgázolt a vonat Kender Dávidné szül. Varga Teréz nevű 27 éves negyedi asszonyt. A vonat összeroncsolta kezét, lábát, s rövid szenvedés után meghalt. Egyik ujját nem is találták meg. E szomorú alkalommal újra felmerül a tótmegyeri vasuti átjáró ügye. A tótmegyeri vasuti állomás mellett a vasuti síneket igen látogatott megyei út keresztezi. A megyei úton folyton jönnek-mennek szekerek, de csak a vasuti átjáróig, mert a sorompó a tolatás miatt folytonosan zárva van, a kit negyedórai várakozás után átbozsátanak, az örülhet, mert neha fél óráig is kell várakozni, míg elvégzik a vasutiak a tolatást. Különösen éjjel kellemetlen az eljárás. Estétől hajnalig folyton tolatnak, rendezgetnek épen a megyei út keresztezésénél, s ha volna is néha alkalom átmenni, akkor nincs ember, a ki a sorompót kinyissa. A vasut alaposan kihasználja embereit, a sorompóór, egyszersmind váltóór, kocsitologató, a ki néha 1/2 kilométerre is elmegy a tolatógéppel lecsatolni a kocsikat a váltókat igazítani. Azalatt természetesen várakozni kell a kocsin utazóknak. Úgy tudjuk, hogy az érdekeltek tettek már lépéseket az iránt, hogy a tolatás ne itt az útkeresztezésnél történjék, hanem az állomás felső részén, de hiába. Az államasutaknak ez kényelmesebb s olcsóbb. Így történt a mostani szerencsétlenség is, gyalog járóknak nem nyitják ki a sorompót, az ór a tolató mozdony-nyal jár s így a csak kissé figyelmetlen ember porul jár. Az átjárónál lévő őrt el kellene tiltani minden más munkától, de különösen a tolatásnál való segédkezéstől s akkor nem kell majd oly sokat varakozni a sorompó nyitásra s nem fordulnak elő ilyen elgázolások.

Bizottmány. Nyitvármegyének törvényhatósági bizottsága Thuróczy Vilmos főispán elnöke alatt tartotta október hó 31-én rendes öszi közgyűlést. A főispán az ülés megnyitó beszédében bejelenti, hogy Markhot Gyula alispán, ki súlyos betegségből felépülvén, üdülés végett délvidekre utazott. — Dr. Kostyál Miklós bemutatja az alispán időszakos jelentését, kiemelve, hogy egy a vármegyét közlőrl is érintő nevezetes mozzanata belőle kimaradt, és pedig azért, mert a jelentés ezen része már ki volt nyomtatva, mit utólagosan előszóval bejelenti, hogy idősebb gróf Pálffy János egy fejedelmi alapítványt tett, mely a középosztály nagy hasznára leendő, indítványozza, hogy a vármegye a nemes főúr iránti tiszteletének jegyzőkönyvileg adjon kifejezést, a gróf pedig táviratilag üdvözöltessék. — A főispán az eszközlendő választásokhoz a kijelölő bizottságba a bizottmány részéről dr. Kálmán, Rudnay István és Szirányi Györgyöt ajánlja, maga részéről pedig dr. Janits Imrét, Léway Antal és Gáffor Eleket nevezi ki. A szavazatszedő bizottságba elnökül Szulyovszky Gusztáv, tagokul pedig Zatkovits Alajos és Vagyon Árpád bizatik meg, mely azonnal megkezdte működését. Beadatott 57 szavazat. Megválasztattak

Bacsikády Károly, Czeizel Gábor, Craus István, br. Steiger Albert és Szulyovszky Gusztáv a közigazgatási bizottságba. Az igazoló választmányba Czeizel Gábor, Kovács József, dr. Lakits István, Magyary Miklós és Mercader Ede. Az állandó választmányba Babóthy Márton a mezőgazdasági bizottságba: Finka Gyula, a borellenőrzőbe Jancsó Gyula és Dióssy Imre. Lőavató elnökökké a nyitrai járásba Csillaghy György, a nagytapolcsányiba Hyross József, a zsámbokrétiibe br. Haupt-Stummer Lipót, a privigyéibe Lutonszky Mór. (Ezen bizottsági tag már régés régen tagja a megyei törvénhatósági bizottságnak, de eddig magyarhonpolgári jogot még nem szerzett, pedig vagy 30 esztendeig gróf Pálffy János szolgálatában áll mint erdész.) A galgóczi járásba Szandtner Ernő, az érsekújváriba Grosz Hugó, a vágsellyeibe gr. Eszterházy János, a szakolcaiba dr. Papanek Lajos, a szencicibe Vagyon István és a pöstyényibe gr. Zedtwitz Utz. Az időközben megüresedett megyei tisztviselői állások következőleg töltettek be: Bellér János közig. gyakornok a zsámbokréti, Boróczy Géza közig. gyakornok a vágsellyei, és Znamenák Gyula bars megyei árvászéki jegyző, a nagytapolcsányi főszolgabíróhoz mint szolgabíró osztatott be, vármegyei központi pénztári ellenőrré pedig Ottó Árpád választott meg. Az újonnan megválasztottak nyomban letették a hivatalos esküt, kivéven Znamenák Gyulát, ki nem volt jelen. Az egyik megválasztott keveselte a szokásos formát, és mindkét kezét emelte fel az ég felé, mi nagy derűtséget keltett. A tiszti főjegyző helyettesé pedig dr. Janits Imre lett megválasztva. Határozatott névszerinti szavazás után, hogy a vármegyei pénzek a nyitrai öt pénztézetben helyeztessenek, úgy mint eddig aránylag. Nagyvárad város átirata a magyar helységekéről szóló törvény végrehajtása tárgyában tudomásul vétetett, Eszterházy János gr. indítványa folytán azzal, hogy azon városok és megyék iránt, melyek elég hazafiatlanok voltak a haza ellen izgatni és tüntetni legmélyebb megbotránkoztatásának és megütközésének adjon jelenleg kifejezést a vármegye. — Csanádvármegye átirata az alkoholizmus terjedésének megállítására tárgyában támogatni fog. — Nyitravármegye házi pénztárának 1901. évről szóló, a köztit alap 1901—1902. évi, a vármegye tulajdonát képező és kezelése alatt álló alapok 1901. évi költségvetése változatlanul elfogadtatnak. Hasonlóképp 91 községi költségvetése és zárszámadásai. A Nyitravárosnál megejtendő végleges tisztújítás elnökeül dr. Janits Imre küldetett ki. — Az úrményi bíróválasztás az ellene beadott felelőbevitel folytán megsemmisített. Az állandó választmányban a vágújhelyi várn. részbeni átvétele tárgyában hozott határozata Vietorisz Miklós felszólalása után mellőztetett és a vágújhelyi határozat jóváhagyott. — Báró Stummer Sándor, miután a chrábori és úrményi határban a megyei utakon lévő hidat a vármegye minden kártalanítás nélkül átvette, a hidakon gyakorolt vámszedési jogról lemondott. A nagypéteki református társaság és a Bethlen Gábor szoborbizottságnak adomány iránti kérelmük, miután az ezen célokra ez évre előirányzott összeg kimerült, figyelembe nem vétetik. — Özv. Patrikovich Mátyásnének és özv. dr. Kende Edéné halotti negyed fejében 450 kor., illetve 200 korona folyósítatik. — Sinkovics Károly vmegyei főpénztárnok betegség miatt 3 havi szabadság engedélyeztetik.

Hiányos közbiztonság. Nem csekély meglepetésére szolgált a farkasdi elöljáróságnak vasárnap két esendő ama nyilatkozata, hogy a Pozsonymegyei garázdálkodó fegyveres rablóbanda most azon a vidéken barangol. Az éjjeli órök számát szaporították azóta. Teves úton járnak ott a rablók az bizonyos, mert sok lim-lomra hamarabb akadnak, mint pénzre. Aki valamivel bír, az sem honn takargatja, hanem az újvári takarékban. Tény az, hogy néhány üzletbe behatoltak az elmúlt hetekben Pozsonymegyében s az elmúlt hétfőn az úregi (?) nagyvendéglőst megölték és kifosztották. Úreg Mocsónok mellett fekszik s lehetséges, hogy a sok csavargó között van elhintve Farkasdon a haramia. A többi a jövő titka.

Iskolalátogatás. Mihálik József apátplébános és egyházmegyei főtanfelügyelő úr f. é. október hó 26—29 ik napjaiban meglátogatta a várnai alesperesi kerület összes katolikus népiskoláit, kiváltképp pedig ugyanezen kerületben két, u. m. tizsinai és krásznói, és a zsolnai alesp. kerületben a závodjei újonnan épült iskolát és

azokat a kor követelményeinek megfelelőleg felszerelve minden paedagogiai segédeszközökkel legnagyobb megelégedésére találta.

Egyházi hírek. Gr. Csáky Károly, váci püspök e héten N.-Tapolcsányban időzött. — Fábián János újvári pléb. tb. apáttá neveztetett ki.

Rablóvilág Trencsén vidékén. A mióta a bossán-trencsényi vasúti vonal építése megkezdődött: folytonos rendőri kihágások fordulnak elő. miket a világ minden tájáról összeszedett munkások okoznak. Barát-Lehotán csak nem régen támadtak meg fényes nappal egy alvóalkozót, a földre teperték és elszedtek vagy 700 koronát tőle. A rablókat nem sikerült kézrekeríteni, dicára, hogy az egyik alaposan van megjelölve, a mennyiben a megtámadott védekezés közben egyik ujját leharapta. Ugyanott, a Lehotá és Jasztrabje közötti erdőben az országúton a múlt vasárnap megállították a lehotai erdésznének kocsját is, szerencse, hogy a vele volt csész magával vitte fegyverét és egy vaklövéllel elriasztotta a támadókat. A veszélyeztetett közbiztonság mégis csak követelné, hogy a csendőrség ezen útszakaszt jobban figyelemmel kísérje.

A F. M. K. E. jutalmai. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület minden évben megjutalmazza azokat a felvidéki tanítókat, tanítónőket és óvónőket, akik a magyar nyelv terjesztésében kiválóbb érdemeket szereztek. Az elnökség most utalványozta ki a zólyomi közgyűlés által megszavazott jutalmakat. A Nemzeti Casino ezredéves alapítványának kamatait, 120 koronát Fuchs Pál mátyásfalvi evang. tanító; Bende Imre nyitrai püspök jubileumi alapítványának évi kamatait, 80 koronát Krizsán Mihály lapás-gyarmati igazgató-tanító, 50—50 koronát pedig Minczér Rózi hont-németi óvónő, Makovics József zólyom-lipcei állami tanító, Környei Irma breznóbányai állami tanítónő és Thurzó Jolán zólyom-lipcei óvónő kaptak. Az egyesület turóc-vármegyei választmánya, ugyancsak a magyar nyelv tanításában való buzgalmukért, Pauliny Gábor és Weszely Imre ruttkai állami tanítókat 100—100 korona, Gruber János briestyi, Ilgó László folkusfalvi, Kristófi Lajos ábrahámfalvi és Zwierina Teofil hadvigai állami népiskolai tanítókat 50—50 korona jutalomban részesítette.

Hivatásának áldozata. Fájdalmas érzelmek gyűjték egybe a nagy gyászoló közönséget, mely október hó 29-én Schmidt Pál dubnicuradalmi erdőmérnököt kísérte utolsó útjára, a temetőbe. És e szokatlan részvétnek megvolt a maga mélyesége oka. Az uradalom pótolhatlan hivatalnokot vesztett benne, ki 18 esztendőn keresztül tudásával, becsületességével, fáradhatlan szorgalmával megfizethetlen szolgálatait teljesítette; azt a hivatalnokát, ki a vasár- és ünnepnapot kivéve étlen, szomjan, sárban, hóban, esőben, hidegben és a nap forróságában egyformán rőtta az erdőket, mérte a fát Missen sziklacsúcsain épügy, mint Szelec legmagasabb hegyén, az Inovecen. Vasár- és ünnepnapon is, a szt. misét kivéve, amit soha el nem mulasztott, az irodában folytatta a munkát. Csak a délután volt pihenője, még az sem mindig. Barátai sokszor figyelmeztettek, tekintse azt, hogy családapa és ne tegye ki egészségét, életét akkora veszélynek. Nem egyszer zúgolódás röpített el ajkairól, látva őt nyitott kocsiában és oly időben, amikor még a kutya is nyöszörögve ereszt alá kérdőkedik. A boldogult azonban szó nélkül teljesítette nehéz hivatalát s még ő vette rosz neven a jóakarató figyelmeztetést. Főáldozta magát az uradalomért. Nincs még egy esztendeje annak, hogy a szeleci erdőkből kriminális hidegben, kivált altestében erősen meghűlve, félig holtan érkezett haza. Hozzájárult erős influenza, melyből a munka hamarabb szőlította ki, mintsem az orvos megengedte volna. Ilyen elgyengült testtel ment Szelecre fát átvenni, eleresztett és valószínűleg belső sérüléseket is szenvedett. Ez időtől kezdve rohamosan fogyott az előbb athléta termet. És a sorvasztó kór rövid néhány hónap alatt befejezte romboló munkáját e vastermészetben. Tisztársjai megbecsülhetetlen barátot vesztettek benne. Öszintén megsiratta őt koporsója körül összesereglett nép is, mert ő volt az, a ki békésen tudott eligazítani a nép és uradalom között. Ővéi, vele együtt kilencedet tartottak még a lourdesi bold. Szűzhöz. A végzéseiben kifürkészhetlen isteni Gondviselés azonban magához vette a 40 éves férfit. A bold. Szűznapján történt, szombaton. Nála lelje nyugodalmát! Általános a vélemény, miszerint az uradalom tulajdonosa, a fenkölt gondolkodású nemes hölgy, dr. Harcourt grófné nemes szíve sugallatát

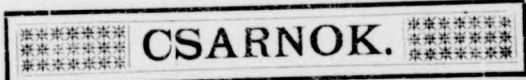
követve gondoskodni fog az özvegy és árvákról. Ámbátor a néhai Sina báró halála után fölfogadott hivatalnokoknak nem biztosítják is a nyugdíjat, oly szemebetűnő a jelenlegi eset, hogy kértelkedni sem lehet a magas uradalom gondoskodó kegyében.

Pangás a költészetben. Kezembe veszem a Magyar Akadémiai Értesítő legújabb (októberi) számát és a következő épületes adatra találok benne: A Bulyovszky-jutalom (400 frt) 1889. év. Beérkezett 21 pályamű; a pályázat eredménytelen maradt. — 1891. Beérkezett 11 pályamű, de a jutalom nem volt kiadható. — 1893. Beérkezett 12 mű, de a jutalom nem volt kiadható. — 1895. Beérkezett 14 pályamű, de a jutalom stb. stb. — 1897. Beérkezett 21, de a jutalom stb. stb. — 1899. Beérkezett 18 pályamű, de a jutalom stb. stb. — Azaz 1898-ban mégis kiadták Gyulai Pál költeményei harmadik kiadásának. — Szépen vagyunk. Most már vegyék elő a második kiadást, jutalmazták azt is; ha ismét nem jelentkezik érdemes író, üssék le a 400 pengővel az első kiadást. Aztán vegyék elő a nevezetesebb szerzők többi kiadásait s bunkózzák le a kiadásokat sorban a 400 pengő forintokkal, aztán évek során nem lesz meddő a pályázat a magyar költészetben.

Irodalom.

Új karácsonyi pásztorjáték leányok számára. Bodnár Gáspártól Szatmáron a sajtó alól a napokban kerül ki egy a leányöccendékek, leányintézetek, leányinternátusok számára írott rövid, de erkölcsi háttérű és lehetőleg eleven karácsonyesti életkép e címen: „A kis Jézuska él.” Szentkarácsony-esti életkép, három felvonásban. Mindazok, kik ily karácsonyi színjátékokra reflektálnak, sziveskedjenek e szindarabot a szerzőnél lehetőleg sürgősen megrendelni. Egy füzet ára egy korona. Esetleg egyelőre csak egy füzet is rendelhető, és ha ebből kitűnik, hogy az előadásra érdemes és azt előadni szándékoznak is, úgy: az előadási jogért kell még 2 példányt rendelni.

„Az állatok világa.” Brehm hatalmas művéből, amelynek magyar kiadása most indult meg, a második füzet is napvilágot látott. Ebben szintén a majmok rendkívül érdekes életét festi a szerző azzal a bámulatos közvetlenséggel és azzal a mesteri leírással, amely a munkát az egész világon kedveltette tette. Ennek a második füzetnek a szövegét kilenc kitűnő rajz illusztrálja. Adva van még a füzethez egy fekete nyomatú műlap és egy színes nyomatú műmelléklet. Az állatok világa Légrady testvérek könyvkiadóhivatalában (Budapest, váci-körút 78.) jelenik meg s minden könyvkereskedésben megkapható. Egy füzet ára 80 fillér. Tájékoztatót a kiadóhivatal ingyen és bérmentve készségesen küld.

Nyitra múltja

és a nyitravármegyei Monografia.

Megjegyzések
Czeizel Gábertól.
(Folytatás)

Példáját ritkítja sz. Emmerám templomának viszontagságos története. E templomban temettetnek el sz. András hitvalló és sz. Benedek vértanu; azóta kezdik a templomot „sz. Emmerám, András és Benedek vértanuk” templomának nevezni. Így már 1111-ben a többször idézett Kálmán király okmányában, s ennekutána igen sokszor, még akkor is, midőn sz. Emmerám templomának csak egy része letezett már: az ily elnevezések egész sorozatát idézhetném. Ország Mihály nádor fent említett alapítványában 1476-ban, már

csak „sz. Zorard és Benedek vértanuk“ egyházáról emlékezik meg. Lindvai Mátyás közjegyző, Zágráb egyházmegyei áldozár, 1500 évi július 8-án, Sánkfalvai Antal nyitrai püspök részére a trencsénmegyei tizedre vonatkozó oklevelet állít ki tiz megnevezett kanonok, ivánkafalvi Ilmery Endre atispán és várnagy, s több nemes jelenlétében, s pedig a „nyitrai székesegyház nagyobb sekrestyéjében“. ¹ E nagyobb sekrestye, mint a későbbi feljegyzésekből kétségtelen, sz. Emmerám templomának fenmaradt része volt, úgy mint manap, fal által elrekesztve, s a mindennapi használatban lévő kisebb sekrestyétől megkülönböztetve, nagyobb sekrestyének elnevezve. E nagyobb sekrestyében voltak nagyobb biztonság kedvéért elhelyezve a székesegyház értékeiből szerelvényei, ott külön kamrában őriztetett a levéltár Telegdy János idejéig, még t. i. Nyitrának e tüneményes főpásztorja a mostani levéltári helyiséget felépítette; s az idézett okmányból látjuk, miről a káptalani jegyzőkönyvek számtalan helyen tanuskodnak, hogy e nagyobb sekrestyében tartotta a káptalan fontosabb hivatalos üléseit, s azért majd „a várbeli belső konszisztoriumnak“, majd „belső sekrestyének“ (1706.) nevezik.

Sz. Emmerám templomának emlékezete felcsillámlik még II. Ulászló 1515. évi oklevelében. Sánkfalvai Antal nyitrai püspök u. i. budai házat alapítványul adta sz. Antal oltárához a nyitrai székesegyházban, ez az alapítványt megerősíti a király „benső tiszteleténél fogva, melylyel sz. Emmerám vértanu iránt viseltetik, kinek dicsőséges nevére alapított a nyitrai székesegyház“. ² Ezután az oklevelekben nem igen fordul elő többé sz. Emmerám temploma: emlékezete azonban nem tűnt el egészen. Templomának megmaradt része nagyobb sekrestyének átalakításán, lassan az isteni szolgálatra néve használaton kívül került, s már csak sz. András és Benedek temploma említettik. Sz. Emmerám emlékezete azonban fenmaradt azon esküformában, mely az ujonnan ki-nevezett kanonokok számára elő volt írva. Ezen esküforma foglaltatik azon káptalani szabályzatban, (konstitúciókban) melyet „ghimesi Forgács Ferenc“ nyitrai püspök 1602-ben megerősített, s záradéka ez: „ugy segéljen engem az Isten, a bold. Szűz Mária, a győzedelmes vértanuk *Emmerám András és Benedek védszenteink* és minden szentek“. E világitásban veendő az, ami következik.

Vid László Jézus-társaságának tagja, a trencsén ház főnöke, rendtársának Henschen atyának megbízásából sz. András és Benedek életrajzához adatok után kutatva, 1660-ban huzamos ideig időzött Nyitrán; mint látszik terjedelmes, mindenre kiterjedő jelentést küldött a Bollandistáknak, melyet, hogy nagyobb hite legyen, Szász János olvasó- és Podhragyay István ör-kanonok, saját kezű aláírásaikkal, és pecsétjeik rányomásával láttak el. E jelentésben írja, hogy az időben (1660-ban) a nyitrai székesegyház sz. András és Benedek tiszteletére volt szentelve, kikről mint védszentekről történik a megemlékezés az isteni tiszteletben. Sz. Emmerámról, írja, az isteni tiszteletben nem emlékeznek meg, habár, mint mondják, sz. András és Benedek bazilikának helyén, egykoron az ő tiszteletére kápolna létezett. ³

II. Rákóczy Ferenc mozgalmában a vár is-

¹ Wagner I.: Adalékok sat. 113. l.

² Wagner J.: Adalékok sat. 443. l.

³ Bollandisták. 1868. jul. IV. k. 327. l. Vid László jelentésében kiterjeszkedett Telegdy János érsek, a nyitrai püspökség kormányzójának építkezéseire is, a többi közt írva: „Sz. András és Benedek bazilikáját oly módon helyreállította, hogy mintegy megalapítójának nevezhető; mert a falakat nagyrészt alapjaikból építette fel; nagymérvű és díszes tornyát egészen ujonnan emeltette; nagyértékű művészi orgonát készített; fényes főoltárt, szószéket, és a püspöki méltóságnak megfelelő két stallumot emelt, a templomi padlót márvánnyal rakatta ki“. Ez után megjegyzi a Bollandista író, hogy Telegdy egyéb építkezéseit, melyeket Vid László leirt, mivel sz. András és Benedek életére nem vonatkoznak, mellőzi. A jelentésnek ezen elhagyott része nagy érdekléssel bírhat Nyitrára nézve. Azért fi. Ko-

mételt ostromnak volt kitéve, s a székesegyház oly nagy mérvű rongálást szenvedett, hogy a káptalan az isteni tiszteletet sokáig nem is tarthatta a felső templomban; némi helyreállítás, talán a tetőzet és boltozat kijavítása történhetett 1710-ben, mert a káptalan szept. 18-ki ülésén elhatározta a stallumok „kitisztítását“, és „még az ügy nem fog másképpen elintéztetni“, elhatározta, hogy a sz. misék sz. Borbálya oltáránál fognak végezteni. A főoltár tehát még romokban hevert. Az „ügy másképpen elintéztetése“ alatt a káptalan a székesegyház teljes helyreállítását értette. Mert már 1708. szept. 12-én gróf Erdődy László Ádám nyitrai püspök „az ruinált Cathedralis Ecclesianak reparatioja“ ügyében Bécsből leiratot intézett volt a káptalanhoz. A székesegyház helyreállítása, úgy látszik, valamivel később vette kezdetét, s 1720-ban már annyira haladt, hogy a felső templom diadalívének a szentély felé néző oldalára az évszámot kétszeresen tartalmazó felirást alkalmazhattak. A felírás ez:

Deo Vero Vni In essentia, trIno In personis, et Sanctis andreae et benedicti ple ponit (1720.)
LaDisLaVs erDeoDI gLorIosVs praesVL
nltriae (1720.)

E felirásból arra lehetne következtetni, hogy a templom sz. András és Benedek tiszteletére szenteltetett fel. Pedig nem úgy történt.

Gróf Erdődy László püspök folyamodott a szent szertartások kongregációjához azíránt, hogy a Regenszburgerban, sz. Emmerám egykori püspökségében, sz. ereklyéinek, sírjának helyén, használatos külön karima, officium sz. Emmerámról, Nyitrának és a nyitrai egyházmegyének is engedélyeztessék, minthogy sz. Emmerám a nyitrai székesegyháznak egyedüli védszentje, s a városban és az egész egyházmegyében kiváló tiszteletben részesül. A Rómában időző püspök felszólítására a káptalan 1723. jan. 8-ról, és még a nyitrai városi tanács is hasonló indoklással, folyamodtak a kért kegyelemért. A szent szertartások kongregációja a kérelem teljesítését 1723. szept. 25-én határozta el, s határozatát a pápa ugyanaz év okt. 6-án erősítette meg. ¹

márik Istvánt S. J. felkértem, tudakozódnék a mostani Bollandistáknál P. Vid kézírata után. P. Poncelet (Bollandista) hálára kötelező készséggel kutatott könyvtárakban, s a brüsszeli kir. könyvtárban, a kézirat nyomára azonban nem akad. Mint írja, körülbelül 120. év előtt, t. i. a rend eltörlésekor, levéltárak szétharcoltatott, s később csak kis részét kapták vissza egy káptalan (tongerni?) kegyéből; egy másik részét őrzi a brüsszeli kir. könyvtár.

¹ Sz. Emmerám külön officiumát kiadta Fuchs Ferenc nyitrai püspök 1803-ban, mely elé az engedély-okmány van lenyomatva.

Ezen előzmények után a nyitrai székesegyház az ősi védszent, sz. Emmerám temploma lett. Ugylátszik ez alkalommal a gyökeres helyreállítás után a székesegyház nem szenteltetett fel, hanem csak megáldatott; mert az 1828. évi „Visitatio Canonica“ szerint, nem maradt fenn emléke annak, ki által és mikor szenteltetett fel e templom, habár felszenteltnek kell tartani, miután a szentelési — „consecratio“ — templom-ünnep a Pünkösöd utáni utolsó-előtti vasárnapon és időtől fogva szakadatlanul megtartatik. A főoltárt gr. Erdődy László emelte, s 1732-ben jul. 25-én a legsz. Udvöztítőnek szentelte, miből következtethető, hogy ugyanakkor megelőzőleg a templomot is ő áldotta meg. A székesegyház úgy amint most áll, gróf Erdődy László püspöknek a műve, kit a székesegyház és sok más templom helyreállításánál, a római szentszék és a király által segélyeztek, hogy a pápói prépostságot, melyet mint győri kanonok birt, tovább is használatában hagyták.

Tovább időztem e tárgynál mint tulajdonképeni feladatomban kívánta; de úgy hiszem, e hosszabb kitérést is szívesen veszik megjegyzéseim olvasói: hisz székesegyházunk, ősi büszkeségünk kitérésének a tárgya, melynek kimerítő története még mindég csak az óhajok között foglal helyet. De mielőtt más tárgyra térnék át, még arra akarok figyelmeztetni, hogy székesegyházunkban a főoltár-előtti boltozaton egy világosabb hely látható a festés közt, az evangéliumi oldal felé; tüzetesebben vizsgálva e helyet észreveszszük, hogy ott két főpapnak a képe van melkerezttel s mellettük, mintegy előtérben s feltünőbb színezettel, egy világi zöld magyar ruhában. A főpapok közül az első kétségenkívül gróf Erdődy László, mert a vonások hasonlítanak a sekrestyében őrzött arcképehez. Az említett világi pedig a festész, kitől származik a templom festése és díszítése; mert valamivel lejjebb nem messze tőle e felírás olvasható: „G. A. Gallarti,“ s ezalatt kissé oldalvást: „invenit 1720.“ A püspöki chorús-kápolnában a sz. családot ábrázoló oltárképen lent baloldaltól közepe felé a jó szem ezt olvashatja: „Gottlieb Anton Gallarti,“ s alatta: „invenit 1720.“: ez volt tehát gróf Erdődy László festésze, kitől a szép és épületes templomfestés és díszítés származik.

Dedek Crescens Lajos ur, a Monografia 542. lapján a következőket írja: „1374-ben pedig I. Lajos király megerősíti Smaragd mester adományát, mely szerint a nyitrai egyház kapta volt Püspökin, Naszticon, Storavon és Kis-Pogrányban birt birtokait.“ Minthogy ez a nyitrai káptalan

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

VAJDA J. butorgyári raktára
NYITRA, Párutca.

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választéku, szilárd és modern stíli

háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből álló raktáramat

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, **minden versenyt kizáró** olcsó árakon, ugyszintén

saját készítményü kárpitos butoraimat.

Szolid és pontos kiszolgálás biztosittatik. Kivánatra költségvetéssel és rajzokkal szívesen szolgálók.

3-52.

Kiváló tisztelettel

VAJDA J.

Tetszés szerinti fizetési feltételek!

Szalón garnitúrák rendkívül jutányos áron kaphatók.

Szalón garnitúrák rendkívül jutányos áron kaphatók.

szerzeményes birtokai között említették, az a látzatja, hogy a nyitrai káptalannak is volt része az adományban, holott a káptalan nem illette: az egyház alatt, melynek szól az adomány, kizárólag a püspökség értendő. Kifejezi ezt az adomány-levelel határozott szavakkal ismételt; így a többi közt mondja: „contulisset Ecclesiae Nyitryensi beat. Emerami, Zorardi et Benedicti et per consequens Episcopatus Jure perpetus.“¹

De feltűnt nekem e birtok-okmányban egy más körülmény, mely miatt azt külön szóvá teszem. I. Lajos király ugyan 1374. febr. 2-án erősíti meg az adománylevelet, de ez még 1322-ben sz. Sziksztus napján kelt, s ekkor, mint látszik, János nyitrai püspök a birtokokat már békésen bírta is; ebből következik, hogy az okmányban említett megegyezés Semragd mester és János nyitrai püspök közt, nemsokára Csák Máté halála, 1321. márc. 18-ka után történt. Trencsénmegyei Semragd Komesz, Ádám fia, (Adamóci?), gyengeség miatt személyesen nem jelenhetvén meg az esztergomi káptalan előtt, hiteles tanuak kiküldetését kérte, ki előtt nem az ősi, hanem szerzeményes birtokairól bevallást tehesen. A káptalan a bevallás felvételére Iwanka nevű teljesen megbízható javadalmas karpapját küldötte ki. Semragd a bevallásban Püspököt (Biszkupicót) és Nasticot Trencsénvármegyében, Horowot Barsvármegyében és Kis-Pogrányt Nyitravármegyében, a nyitrai püspökségnek adományozza, csak János nyitrai püspök előzetes beleegyezésével a pogrányi szőlő használatát kötvén ki magának élte végeig. János nyitrai püspök ellenben kötelezte magát, hogy békés birtoklásba lépven a nyitrai egyház az adományozott községeknek, Semragdot életében és halálában, továbbá fivéréit, rokonait, s utódait, tehetségéhez képest mindennemű kedvezményben, előnyben és védelemben fogja részesíteni.

Ez úgy hangzik, mintha Semragdot, fivéréit és rokonait, valami veszély fenyegette volna, mely ellen védelmet a nyitrai püspökben keresett. Talán nem téves a föltevés, hogy Semragd Komesz Csák Máté pártján állott, s ez uton szerzett sok

birtokot: a ki annyit tudott adományozni, annak sokat kellett bírnia! Trencsénmegyei volt, s az adományozott Püspöki és Nastic Bán közelében fekszik, mely Csák Máté birtoka volt. Tudjuk a kalocsai kiközösítő levélből, hogy midőn nemes Vörös Ábrahám saját és a nyitrai egyházban eltemetett testvére lelki üdvéért a két Keresnyében Szkaacsán mellett, mely püspöki birtok volt, 50 telket adományozott a nyitrai egyháznak, Csák Máté azonnal, amint erről értesült, a jobbágyokat elhajtotta báni birtokára, a jobb épületeket és házakat szintén átszállította ugyanoda, tűzzel pusztítottatván el a többit. Ha tehát Semragd Komesznek szerzeményes birtokai voltak Bán köze-

leben Csák Máté halála idejében, e körülmény magában már elégséges bizonyíték arra nézve, hogy a kényúr hűveiből tartozott, s ennek halálával alapos aggodalom szállhatta meg övének jövője iránt. Sőt az egész egyezményes ügyet tüzetesen vizsgálva, s különösen azt a körülményt mérlegelve, hogy az adomány ellenében a Csák Mátéhoz mindenestre közel állott család pártfogását és védelmét János nyitrai püspök vállalja magára, és sem örökös hiányról, sem a lelki üdvéről nem tétetik említés, az adományozás a nyitrai püspökségnek nyújtott kártérítés színezetével bír.

(Folyt. köv.)

Legnagyobb nyeremény

legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeremény JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben:

1.000,000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

Kör	Nyeremény	Korona
1	Jutalom	600000
1	nyer.	400000
1	"	200000
2	"	100000
1	"	90000
1	"	80000
1	"	70000
2	"	60000
1	"	40000
5	"	30000
1	"	25000
2	"	20000
3	"	15000
31	"	10000
67	"	5000
3	"	3000
432	"	2000
763	"	1000
1238	"	500
90	"	300
31700	"	200
3900	"	170
4900	"	130
50	"	100
8900	"	80
2900	"	40
50,000	nyer. és jut. összegben	13.160,000

Nyujtsunk kezét a szerencsének!

Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjeggyel!

Az egész világban a legnagyobb eséllyel bíró magy. kir. szabad. osztálysorsjáték legközelebb újból megkezdődik.

100,000 sorsjegyre **50,000**

pénznyeremény jut, tehát az oldaltálló nyereményjegyzék szerint a sorsjegyek **felét pénznyereménnyel** huzzák ki és egy külföldi sorsjáték sem képes aránylag ily nagy nyereményeket felmutatni, mint a mi magyar osztálysorsjátékunk.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

egy millió korona.

Egészben **tizenhárom millió 160.000 korona** lesz kihuzva és az egész vállalat **állami felügyelet alatt áll.**

Az eredeti sorsjegyek tervszerű árai az I. osztályhoz:

egy nyolcad (1/8) frt — .75 vagyis 1.50 korona
 egy negyed (1/4) " 1.50 " 3.— "
 egy fel (1/2) " 3.— " 6.— "
 egy egész (1) " 6.— " 12.— "

utánvét mellett vagy az összeg **előzetes beküldése** ellenében. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre

f. é. november hó 15-ig,

mely napon a húzás kezdetét veszi,

kérünk hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa.

BANKHÁZ

Budapest, V., Váci-körut 4/a.

Fiókbankházak: IV., Muzeum-körut 11. VI., Erzsébet-körut 54.

Sok és nagy nyereményt fizettünk már ki vevőinknek és pedig rövid idő alatt körülbelül három és fél millió koronát.

Rendelőlevelé levágandó. **Török A. és Társa főelárusítók Budapest.**

Kérek részemre ..... I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervezettel együtt küldeni.

Az összeget ..... korona összegben } utánvételezni kérem } postautalvánnyal küldöm. } A nem tetsző töröndő.

Pontos cím:

En Csillag Anna

85 centiméter hosszú, óriási Loreley-hajammal, a mely az általán föltalált pomádé 14 havi használata után nő meg annyira. Ezt a leghíresebb orvosok is egyedül való szernek ismerték el a hajkibútlás ellen és hajnövesztésre, uraknál a szakállt megnövesztés és már rövid használat után úgy a haj, mint a szakáll természetesen fényű és tömött lesz, megóvja mindentől a korai őszüléstől a legöregebb korig.

Egy tégely ára 1 frt, 2 frt, 3 frt, 5 frt.

Széjjelküldés naponként az összeg előzetes beküldése esetén vagy posta-utánvétellel a világ minden irányába a gyárból, a hova a megrendelések intézendők.

CSILLAG ANNA

BÉCS, I., SEILERGASSE 5.

Alapított 1869-ben

NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek-, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árforlyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

Élő és művirágcsarnok!

Vármegye-utca 10. szám.

Mély tisztelettel

1-10.

Gráf Náthán.

Teljesen ingyen!

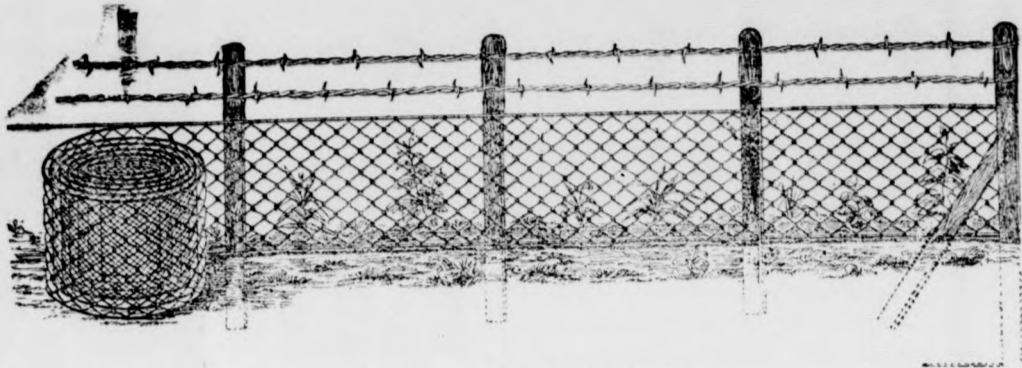
Dr. Tóth János felső-zobori szőlőjében mintegy

1000 szekér kő

a szőlő kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

Pázmándi József

kerítés-sodrony fonása és szövészete
Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 32. sz.

Saját készítményű

GÉP-SODRONY-FONATOK

vadaskertek, szőlők, nyaralók, parkok, gazdasági épületek, kerti pavillónok, sírhelyek stb. bekerítésére.

Továbbá: gye- és virág-díszkerítések;
föld, kavics és kőszénáthányó rosták, rézzel befuttatott acél matracfonatok és láb-törők, réz, vasszövetek és bakkerfonatok gazdasági célokra;
ugyszintén kék és zöld ablak légy-szövetek,
arevédők, szőlőbogyózó rosták, szikra fogók, tyúkketrecek és mindenféle

sodronyfonás,

DOBOK ÉS DOB-BŐRÖK

jutányos áron kaphatók.

A nagy közönség szives partfogását kéri, kiváló tisztelettel

Pázmándi József.**SZUPERFOSZFÁTOT,**

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,**Kainitot,**

és egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.